

Els exilis són sempre provisionals

A primer cop d'ull, fa l'efecte que hi ha tres grans causes que duen la gent a moure's en un espai de temps curt, però en grans masses: l'oci, l'economia i la guerra. De l'oci, quan és per motius de vacances, diguem que cadascuna de les persones que forma part de la massa de gent que es mou són turistes; quan el moviment, en canvi, és a causa d'un esdeveniment, social, cultural o esportiu, els qualifiquem d'espectadors o d'aficionats, segons l'esdeveniment que sigui. No és casualitat, tanmateix, que, tant si és per motius econòmics com per motius bèl·lics o per motius polítics, parlem sobretot d'exiliats i d'exili. Tots ho sabem: hi ha l'exili econòmic, hi ha l'exili polític i hi ha l'exili a seques, l'expatriació, voluntària o forçosa, d'algú o de grans masses de gent del lloc on ha estat vivint i on, generalment, va néixer i voldria continuar vivint. I encara que als que es mouen per raons econòmiques se'ls anomeni també emigrants, no es força cap diccionari —i segurament tampoc no es forcin gaires llengües— si els considerem també com a víctimes i, per tant, com a parts integrants de la gran massa que configura un exili.

Publiquem en aquest primer exemplar de la tardor un dossier dedicat als Altres Exilis. L'Arnau González i Vilalta l'ha coordinat partint d'un article que ens va enviar sobre l'evacuació de la colònia italiana de la Girona de l'any 1936. Convenientment adaptat i revisat, el poden llegir també en el dossier. L'Arnau ha coordinat els diferents autors amb una eficàcia i una puntualitat que hem trobat poques vegades. Moltes gràcies, doncs.

Però de la mateixa manera que precedint un exili hi ha sempre una o unes quantes causes, ell tampoc no ens va enviar casualment aquell seu primer article. Si ho va fer, va ser perquè abans n'havia llegit un altre que va escriure en Joan Barbarà. Es titulava «Els italians a Girona», i el vam publicar en el número 288 de la *Revista de Girona*. Justament, a més, aquest article ha tingut altres conseqüències. És per això que, en el número 291 de la *Revista de Girona*, just l'anterior a aquest que tenen ara a les mans, vam publicar l'article «La Grober, els Finazzi i la Casa Pastors». El va escriure també en Joan Barbarà, i ens hi oferia encara més informació sobre la nombrosa colònia d'origen italià que fa més d'un segle que viu a Girona i que és, doncs, tant o més gironina que molts de nosaltres.

Setembre és l'entrada de la tardor. Per als catalans és també el mes que ens recorda una derrota històrica. Històricament també, l'hem anat recordant, l'hem anat oblidant i l'hem volgut anar reivindicant segons les èpoques i segons el temps que ens ha tocat viure. Aquest setembre, però, pot ser també l'últim de tots que ens recordi sobretot que aquest mes és el mes d'una derrota. Depèn de tots nosaltres, tal com hauria d'haver estat sempre. Va ser pensant en l'11 de Setembre i en l'exili que va comportar, però també pensant en altres derrotes i en altres exilis, com se'ns va acudir proposar a l'Arnau González i Vilalta que coordinés un dossier on se'ns fes memòria d'alguns dels molts altres exilis que hi ha hagut i dels molts exiliats que han passat o que han partit de les nostres comarques. No només del que hi va haver l'any 1939, que és encara el primer exili en què molts pensem.

Malauradament, aquest dossier hauria pogut ser molt més complet. Però les nostres possibilitats, el temps de què disposàvem i, sobretot, les planes que podíem dedicar-hi han aconsellat que no encarreguéssim més articles. Pensem que amb els que hi publiquem, però, n'hi ha prou perquè tots els lectors siguin i siguem conscients —si és que ja no ho érem— que podríem haver tractat també molts altres exilis. I ens agrada pensar també que aquest dossier ajudarà a entendre que, després de tot exili, hi ha tard o d'hora una restitució i un retorn. Encara que arribi quasi sempre massa tard i encara que no arribi mai a tots els que van marxar. Però el retorn hi és. I la restitució també. Perquè, passats uns anys, després de qualsevol derrota, tot sovint tornen a ser ben vigents moltes de les idees i moltes de les causes que es van defensar. La història, com ja és ben sabut, no és mai pendular. Però té els seus fonaments en la memòria i en el record. N'és, de fet, la millor trinxera.

>> **Infografia de Pep Caballé a partir d'una imatge de 1939 on es pot veure Magdalena Rosell amb els seus fills Jordi, Agustí, Magda i Tomàs Bosch Rosell passant per la Gran Via de Jaume I de Girona, després d'haver fugit durant un dels bombardejos de la Guerra Civil.**